

Jacob Sebastian Lauremberg Johannes Mitzel

Disputatio Inauguralis De Actorum Lectione Et Relatione, Nec Non Sententiarum Ex Illis Conceptione

Rostochii: Kilius, 1667

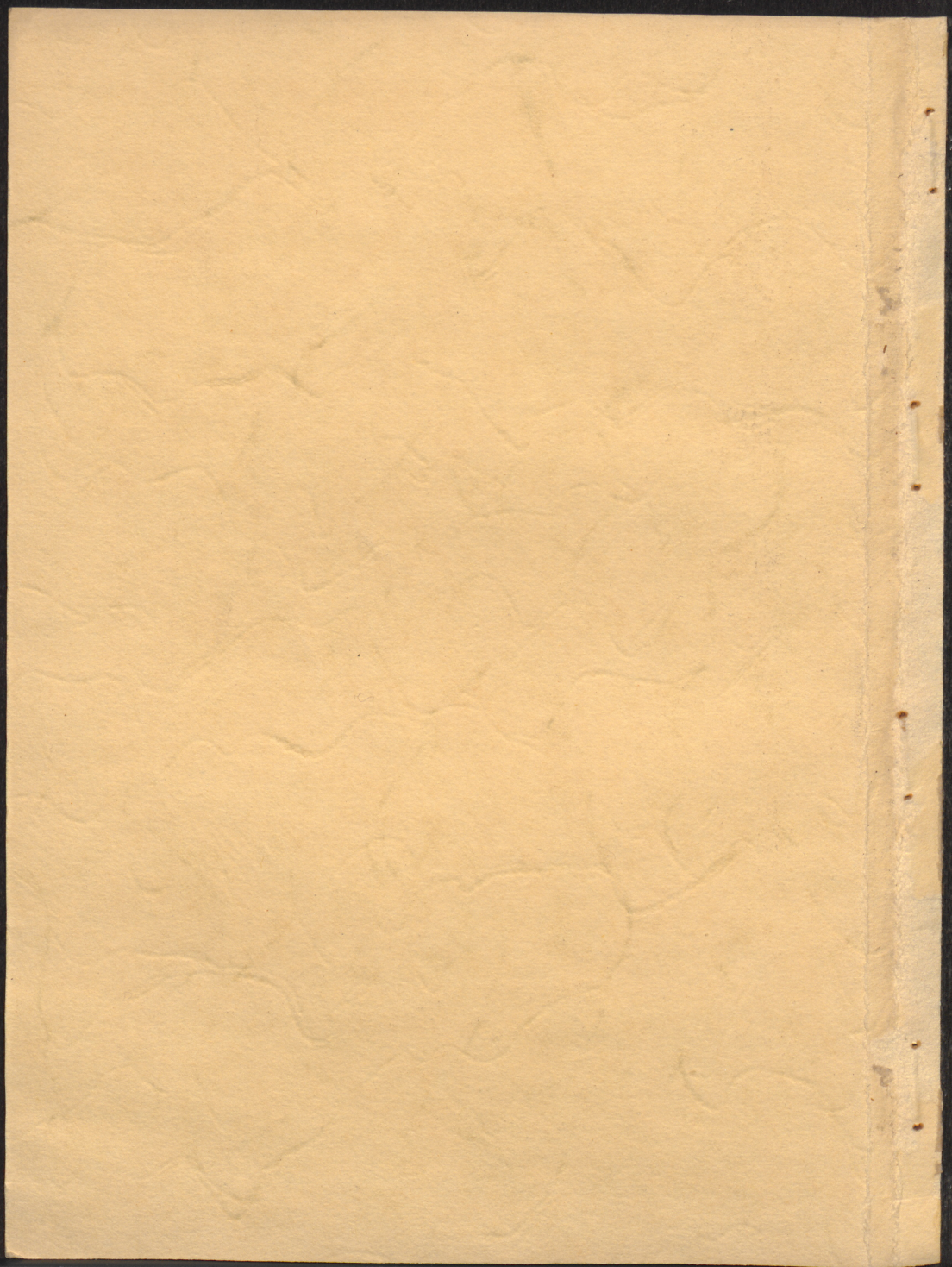
<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn741215284>

Druck Freier Zugang

Lesen der Akten,
deren Einordnung,
Bedeutungsbildung

RU jur. 1667
Jacob Sebastian Lauremberg, Praes. 16
Johannes Nöfel, Rep.
mit Progr.

DISPUTATIO INAUGURALIS

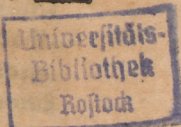
De

ACTORUM LECTIONE

ET RELATIONE,

NEC NON

SENTENTIARUM

EXILLISCON- CEPTIONE,

Quam

Secundante Ter adoranda Triade,
Ex Decreto atq; auctoritate Magnifici Jctorum
in Illustri VARNIACA Ordinis,

P R Æ S I D E

VIRO Nobilissimo atque Excellentissimo

DN. JACOB SEBASTIANO LAUREM-
BERG. Jcto, & Antecessore Celeberrimo, Ducal. Con-
sist. Adfess. gravissimo, p. t. Decano Spectabili

Promotore ac Patrono meo ætatem venerando,
Pro Doctoralibus in utroq; Jure honoribus ritè ac solenniter consequendis

publicæ Jurisperitorum ventilationi committo

JOHANNES MITZEL, Stralesfundensis. *Promot. 1. 10. 16*
In Auditorio Majori, Horis ante 6 Pomeridianis d. 3. Octobr. 1707

ROSTOCHII, Typis JOHANNIS KILII, Acad. Typ. Anno 1667.

DISPUTATIO INAUGURALIS

ACTORUM LECTIONE

ET RELATIONE

WEC. NOV.

SENTENTIAM

Ex Decretis et auctoritate Magistrorum
in Universitate Rostochensi

P. R. A. S. I. D. E.

PRO NOBILISSIMO VIRI

DR. JACOBO SEBASTIANO ALREM

BERG. C. & Antecessore Celeberrimo Ducal. Con-

sili. Adels. gratissimo, p. r. Decano Rostoch.

Promotore ac Patrono meo carissimo venerando,

Pro Doctoribus Rostochensibus suis honorabilis M. r. ac solenniter commendatis

publice jurisprudentiam tam in Rostochensi

JOHANNES MITZEL, Straßburger, Rostoch.

In Auditorio Rostochensi, Martis die 6. Novembris 1774.

ROSTOCHII, Typ. JOHANNIS KILIANI, Anno 1774.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΝΟΜΟΤΕΧΝΗΣ
Q. S. S. T. B. V.

TITULUS. I.

Continens *ἡ ἀρχὴ* ad ipsam Tractationem.

S. 1.

St aliquid, fateor, *scire leges*,
ipsarumque involuta subtili indagine
texere, retexere anigmata; sed aug-
stum JCU munus æquaquam angustis
hiscæ circumscribitur cancellis. Scilicet,
illa demum vera est Jurisprudencia,
quæ dextrâ depurata mentis acrimoniâ
Fura factis applicare, & de illis rectum
ferre Judicium pernoscit.

S. 2.

Hæc, inquam, illa *ger-*
mana est & non *sucata* Philosophia: hæc

illa est ambitiosa rerum *divinarum humanarumque* notitia: hæc sacra-
tissima illa *justi* atque *injusti* scientia: hæc sunt veræ illæ *religiosissimi*
Justitiæ Sacerdotis & propriæ partes. Hæc demum illa sacra est *in pro-*
prio & sanctissimo Justitiæ templo proposita meta; hæc, aut nullibi JCU
subsistendum.

S. 3. Usque adeo, ut quemlibet serio demirari necesse sit, quò
factum, quod in tantâ turba Scriptorum, quibus nostra Jurisprudencia
tantum non obruta, non minus ac olim Justiniani ævo graviter nunc
quoque laborare videatur, tam pauci ex omni ævo, nobilissimum
hoc argumentum dignè pertractare, ne quidem moliti sint.

S. 4. Quæ me quoque porissimum ratio movit, ut in præsen-
tiarum pressius quidem, sed tamen paucis, definitisq; ab inclyta nostra
Juridica Facultate pagellis, hoc præprimis argumenti genus, pro
exiguïs ingenii mei viribus, discutiendum susceperem, reservatâ
ejusdem exactiori pleniorique expolitione, pleniori exactiori que orio.

S. 5. Et proinde cum omnia, quæ quidem huc facere singularia,
uniformemq; methodum constituere possunt, tum ob *secundam rerum*
naturam, quæ nunquam non suas novas edere deproperat formas; tum ob
diversissima

diversissima hominum ingenia, quibus ferè singulis suis, ut aliarum, sic huius quoque rei tractandæ placet ordo, nullo, nec vastiori quidem opere, nedum exiguâ hac chartâ concludi queant, ista quoque à me nunc quidem exspectet nemo.

§. 6. Planè, si quæquam sane hæc præcepta, non tam arguté præscribi, quam ipso opere dextrè præstari oportet. Cumque non magis Curia per vulg. norint jura, quam Academia, curiosæ LL. Ddq; allegatione jam supersedebo, non ostentationi, sed exercitationi, hoc quicquid est, scripturus.

§. 7. Ne tamen absque ullo ordine in arduo hoc negotio ferar incompositus, methodum, quam ipsa rei natura suggerit, impune sequi me posse puto. Et ergo, cum omne hoc nobilissimum *applicandi juris ad facta* negotium, præprimis in rectâ *Actorum* (sive illorum, quæ apud Jus dicentem, ex controversiâ partium ultro citroq; gesta & fideliter consignata sunt) *Lectio*, *Relatione* iustâque *ex illius Sententiarum conceptione* consistere videatur: Acta porro illa pro distinctis Judiciorum gradibus, aut in *primâ*, aut *secundâ*, *ulteriorivè instantiâ* ventilata, reperiantur, priusquam in *specie* ad singula, suo seorsim modo tractanda, accedo, quæ in *genere* huc pertinere videntur, præmittam, ita per subsequentes tres titulos omnem hanc finiturus opellam.

§. 8. Antè tamen omninò operæ pretium duxi notare, omne hoc, circa quod nunc versor, negotium, olim hodieque *Relationis*, personarumque istud expedientes, *Relatorum*, & communius *Referentium* sive *Referendariorum* appellatione designatos fuisse. Licet haud ignorem, hæc vocum acceptiones, pro variâ Referendarii muneris apud veteres constitutione, etiam variasse.

§. 9. Quâ de re nunc cum non sim sollicitus, omne hoc, quod intendo, negotium, *Relationis*, & personas circa istud se occupantes, *Referendariorum* nuncupatione complectenti, mihi jam erit *Relatio*: Litis à controversentibus Partibus in Judicium deductæ, post accuratam *Actorum* lectionem atque examinationem, sive ore sive scripto, facta narratio, cum adjunctâ super proposito casu narrantis sententiâ: Illeque mihi erit *Referendarius*, qui id ipsum rectè præstat.

§. 10. Perinde autem nunc quidem mihi est, an quis ejusmodi provinciam, ex speciali superioris Magistratus concessione propriam perpetuamve habeat, quod fieri alicubi bene novi; *n* vero j illio-
ne aut

ne aut distributione Præstis, Adfessorumve judicialis alicujus Collegii, ipsi Adfessores, quod & communiori, & meliori praxi fieri arbitror, in causis peculiariter ipsis conceditis, eandem teneantur.

TITULUS II.

Quæ in genere in Referendario requirantur.

§. 1. Esto Referendarius noster ante omnia strenuus, absque furo & colore alio, defecata pietatis cultor, qui non solum illa Imperat. Insini bene sciat, sed & firmiter credat: quod dum per suum officium alios judicet, ipse a supremo Numine judicetur: quodque adeo ipsi magis, quam Partibus Judicium esse debeat terribile: Siquidem litigatores sub hominibus, ille verò Deo inspectore adhibito, causas proferat trutinandas. Er soll Glauben / daß in der Stunde / darinnen er andere richtet / Er von Gott gegenwertiglich selbst gerichtet werde / ut pie monet Sereniss. in Borussia LLlator.

§. 2. Esto portò legum omnis que adeo juris, in quo suum exerciturus est munus, peritissimus, & quousque ipsa suadet æqui boniq; ratio, quam semper ante oculos habere debet. tenacissimus. Semper timens ac tremens in omni negotio formidet, ne de justitie tramite devians cadat: nec enim cerebrinam potius æquitatem, quam exacta sequatur, si adsint, Legum præscripta: Er soll seinem Ambte gerrechtlich vorstehen / nach gemeinen beschriebenen Rechten / Ehrbaren Statuten / be-gnädigungen und Gewohnheiten / wie dieselbe vorkommen / seinem besten Wissen und Gewissen nach / Männiglich / Hoch und Niederstands Persohnen / ohne unterschied gleich Urtheilen. uti communis habet Juram: Form.

§. 3. Et ergo, non præcisè & simpliciter, secundum conscientiam tantum sententiam, cum opus est, formet: cerebrina enim tum nostra erit, non legalis Justitia: præsertim cum non solum pro innata per naturam, sed & adscita per aduersionem, hominum indole, conscientiam apud alium magis dilatarì, apud alium arctius adstringi, & Philosophi saniores attestentur, & quilibet, qui non heri aut nudius tertius demum hospes in hanc Mundi scenam prodiit, advertat.

§. 4. Sed nec secundum Acto & Probata tantum sententiam concipiat: quidem si partes ipsarumve Patroni, live in Jure recte deducendo

acendo, sive in facto rectè adstruendo quidquam neglexerint? Sanè utraque, si ulla id fieri possit ratione, ut à Judice, ita & à Referend. supplenda esse, quidquid alii contradixerint, defendam.

§. 5. Sed an igitur *secundum leges tantum*? ne hoc ita absolute. Sic enim summum jus, summa sæpe erit injuria. Et quid ergo tandem? Sic sentio. Judicet Referend. *secundum conscientiam ex accuratâ Actorum Lectione & examinatione, nec non exactâ Legum cum illis comparatione simul informatam*: utroque enim subsidio nisi ille erit suffultus, nunquam rectè suo defungetur munere, sed à Dei judiciū ob id ipsum, propter quod justificandus erat, si id rectè perfecisset, tremendum! condemnabitur. Sed hac de re infra latior erit locus differendi.

§. 6. Caveat autem præprimis, ne ad Acta præconcepam, jam ex sinistra adfectuum, vel *μὲν ὁπλίστα* Partium suggestionem adferat sententiam: sed eandem ex Actis, post attentam lectionem, sollicitam causæ controversæ disquisitionem, denique dextram legum applicationem, prout religio ipsi suggerit, conformet: conformatam ante publicationem nequaquam, nec per se, nec per quemcunque alium, quibuscunque id fieri possit artibus eliminet: unde quoque in benè constitutis Judiciis, summâ solet celari fide, cui ad referendum Acta sint tradita.

§. 7. Infensissimus quoque omnis sordidæ *δωροφωγίας*, exitiosæ *πρωτοκλησίας*, cæterorumque, quæ quomodolibet rectum pervertunt Judicium, idem esto hostis: neque causis illorum, quibus vel cognatione affinitateve conjunctus, vel similitate odiove disjunctus, suum accommodet officium, sed sponte id suâ declinet, sciturus, quod si litigantes contra ipsum tanquam suspectum exceperint, ipsi etiam absque ordinario exceptionis libello, sola allegatione, benigne audiantur.

§. 8. Ingenium quoque habeat generosâ mediocritate excitatum & quod hodiè dicere solemus, *Practicum*. Ignea enim, nimisque subtilia ingenia, aut ad præcipitandas, aut ad novandas res ut plurimum abripiuntur; contra tarda atque meticulosa scrupulositate palpitantia, si non immortalis, saltem diurnæ litium protelationi ineumbunt.

§. 9. Memoriam habeat *vegetam*, inprimis si ore, quod haud pauca observant judicia, Relatio sit faciendâ: sæpe enim acta sunt ingentis

gentis molis, quam plurimus annorum concursus multis congeffit voluminibus, adeo ut omnium illorum fidei semper recordatione, meminisse, interdum magis divinitatis sit, quam humanitatis. Præsertim vero firmæ memoriæ beneficium requiritur in istâ parte Actorum, quæ probationum reprobationumque continent velitationes, quippe in quibus etiam exercitatissimis nonnunquam negotium facessitur.

§. 10. Ad hoc verò eò rectius expediendum, omnemque hac quoque in parte litium telam præcidendam, cordatiores quiq; *oralem* illam *Relationem* rejiciunt, contra illam, *quæ in scriptis* sit, gravissimis rationibus commendant. Quorum sententiam, præprimis quoad majoris momenti causas, nunc quidem & ego tuebor.

§. 11. Plura ejusmodi generalia hic possem accumulare præcepta; sed cum non solum ista pleraque, sed & longè plura, magnâ copiâ, de *Officio Judicis*, quæ ferè omnia sibi quoque Referend. dicta existimet, à Max. JCris collecta passim extent, hæc quidem nunc mitto, unicum hoc, quo *Imperat. Justinianus* cuncta penè Referendarii requisita complexus est, subiciens: *Scilicet, omnia secundum legum præscripta ipsum agere oportet, utentem in cognoscendo æquitate, in rebus gerendu puritate, quâ nihil inter homines unquam extitit robustius aut pulcrum, quodque Deum hominesque conciliare magis possit.*

TITULUS III.

Quænam Referend. *in specie*, circa civilium pariter & criminalium *in prima Instantia* ventilatorum Actorum *Lectionem*, *Relationem*, *Sententiarumque* ex iisdem conceptionem, attendenda.

§. 1. Postquam tùm prædictis virtutibus omnibus, tùm inprimis hoc proposito Referend. ad ACTA LEGENDA, se accinxerit, ut qui non nisi *Deo teste atque inspectore*, secundum conscientiam ex Actis & Legibus *simul* informatam, sententiam concipere velit: Acta jam à capite ad calcem, quantà id unquam ab ipso mentis intentione fieri possit, perlegat; cinerinem illam retroque ab Actorum conclusione coeptam lectionem, penitus damnet; neque minus illam, quæ de-

testatoriâ levitate, modo ad hanc, modo illam Actorum partem cum leu-
ariâ devolat, rejiciat. Nimirum, certi sunt cujuslibet processus or-
dines, qui tanquam annuli in catenâ coherceat, quorum si unus fue-
rit evulsus, ceteri deficiunt.

§. 2. Sed an igitur omnia, quæ magno molimine à Partibus
ipsarumve Patronis accumulari solent, *allegata* strictè perlegere tene-
tur? Si *allegata* illa in *Facto* rectè adstruendo consistunt, ad illa accuratè
ponderanda omnino tenetur. Omnis enim *ex facto* juris existit de-
cisio, primariæque Judicantium sunt partes in *facto* rectè inquirendo.
Quod verò *allegata Juris* attinet, cum plerumque non tam veritatis,
quam vanæ ostentationis, aut saltem, ob desperatam causæ victoriam
Judicis versutè seducendi gratiâ certatim congeri siveverint, illa qui-
dem, in primis si jam tùm ex *Actu*, sive *equitas*, sive *iniquitas causæ* pates-
cit, secure præterire potest. Jura enim per se, etiam absque Partium
allegatione Judex, & proinde noster quoq; Referend. scire præsumitur.

§. 3. Si vero *caussa sit dubia*, tunc tutius fore arbitror, si & ista
juris allegata diligenter evolvat, institutoque desuper examine, quamnam
sententia meliori jure nitatur, exquiscat: idque in primis ipsam facere,
oportet, in *allegationibus Juris* sive a Facultatibus, sive aliis quibus-
cumque collegiis & Dd. petitis. Quam miserè enim ut plurimum, ad
unius tantum Partis instantiam, talia Responsta emendicentur, quam-
que sinistrè, ne dicam perfide, sive per calumniam, sive per ignoran-
tiam, non attentis circumstantiis causarum, illa Doctorum hodiè
plene amplius non necessitans auctoritas, à litigantibus ipsarumve pa-
tronis jactetur, imo & interdum, ringente licet Justitiâ, per istam judici
obrepatur, testem laudo cotidianam praxin.

§. 4. Ne itaque tantorum *Nominum* auctoritate confundi se pa-
riatur Referend. idque multo adhuc minus, si Acta se ipsi objiciunt
referta *Brocardicis* illis *generalissimisque regulis atque axiomatibus*. Ita
enim plerumque hodiè usu venire solet, ut, quo desperatior causâ,
quo rudior causæ Patronus, eo frequentioribus talium *Brocardicorum*
grallis stolidè ingreditur: turpiter existimans, iisdem collyriis se
posse omnes Litigaturientium curare oculos. Proinde, siquid operæ
Referend. istis impendere velit, saltem *per simplicem syllogizandi modum*,
tales regulas ad *Factum* sive *causam controversam* ipsiusque circumstan-
tias

tias propius applicet: quâ applicatione factâ, istæ dias evanescere luminis in auras.

§. 5. Prima verò omni in *Actorum lectione*, atque potissima Re-
ferend. cura sit, ut ad *Causse controversæ* sive *Facti principalis* (interdum
& *incidentis*) speciem recte penetret. Ex *facto* enim, Actoris non mi-
nus ac Rei, elucescit intentio, omnisque, ut jam dixi, prodit decisio ju-
ris. Tum haud minori solertiâ *competentis* pro tali *facto actionis* naturam
investiget. Hoc enim *certum illud actionis genus* in omni fere processu
habet singulare, ut tam judicantibus, quam litigantibus, in quâcunq;
judicii parte, ad illud, tamquam ad suam Cynoluram ac Helicem sit
respiciendum, adeo, ut si illud temerè neglexerint, non possint non u-
trique, ad periculosissima Injustitiæ brevia atque Syrtis, cum funestissi-
ma conscientiæ, juris, bonorumque suorum jacturâ allidere. Ampliter
hoc debebam discutere, sed instituti ratio vetat.

§. 6. Sed hæc non eâ mente hic propono, ac si circa *Lectionem*
Actorum priori loco magis ad *merita causse*, sive ad materialia processus,
quam ad ipsius formam attendere Referend. valem. Verum eam-
ob causam, istâ ante omnia monenda duxi, ut Referend. haberet, cui
præprimis circa *Actorum lectionem* inhaerere & ad quæ cætera referre
debeat.

§. 7. Aliàs me haud latet, sive Partium erassiâ ignorantia, sive
inconsulta negligentia aut temeritate, quoad *formam processus*, quid pec-
carum sit, quod tum nequidem illa, quæ ad *materialia ipsius*, seu causæ
merita spectant, subsistere possint, quantumvis ipsa cautela sua bonitate
subnixâ, si absque vitio processus fuisset, per te obtinuisset. Quapro-
pter si nulliter Partes in *formalibus* processerint, de *materialium* decisio-
ne prius laborare Referend. haud debet, nisi competentis remedio, si ul-
lo id fieri possit possibili modo, vitium processus fuerit purgatum.

§. 8. Et proinde, jam procedente *Lectione*, primo omnium
ad *formam Processus* attendat Referend. ipsiusque observer 1. *Ingressum*
sive *preparatoria*, ut dici solent. II. *Progressum* seu *Processum ipsius*.
III. *Egressum*, sive in *caussa Conclusionem*. Quoad *Ingressum*, priori loco
ad *Judicantis Personam* respiciat, ut an ipsius Jurisdictio, vel ex *Jure*
communi, puta 1. ratione Domicilii ipsius Rei. 2. Rei sitæ. 3. Deli-
cti commissi 4. Contractus initi. 5. Continentiæ causæ, vel ex *singulari*
aliquo

aliquo Privilegio, sive causa litigiosa, sive persona litigantis &c. recte fundata sit, cognoscat.

§. 9. Tum ad *Litigantium* quoque personas reflectat, notando, an scilicet illi per se, aut per alios, & siquidem per alios, an cum, vel sine Mandato, eoque vel legitimo, vel illegitimo, cum, vel absque satisfactione, rite, aut non rite citati, in iudicio vel recte, vel non recte, aut plane non comparuerint &c. Und was sonst zu einer vollkommen / und den Rechten auch süllicher Observantz eines jeglichen Ohres gemäßen bestellung der præparatoriorum Judicii gehörig ist.

§. 10. Circa *Progressum* sive *Processum ipsum* 1. observer, an *Libellus* aptus, aut ineptus, alternativus, an simplex, clarus, an obscurus, generalis, an specialis (quamquam juxta quarundam Curiarum stylum, ubi singularis nulla pro impetrando processu præcedit petitio, hæc examinatio libelli ad præparatoria litis referri possit) 2. an *Exceptio* contra illum, aut ipsius intentionem opposita, & qualis illa, an peremptoria, an dilatoria, an relevans, aut irrelevans &c. 3. an *Litis contestatio* à Reo, sive affirmative, sive negative facta. 4. an ipsi subjuncta, aut seorsim instituta à Reo fuerit contra Actorum *Reconventio*, & an illa cum principali Actoris causa seu intentione quadamtenus connexa sit, nec ne: & hic quoque recte inquirat, an *Juramentum calumnie* aut *malitie* etiam à Partibus præstitum &c.

§. 11. Porro quoque 5. an *Litis denunciatio*, alceriusve *Interventio* accesserit nec ne 6. an *Probatio* aut *Reprobatio* Partium inter terminos probatorios, per *Testes*, aut per *Instrumenta*, publica vel privata &c. legitime sit facta: & si 7. per *Testes*, an illi admissibiles, aut minime tales; sique admissibiles, an illi jurati, confectisque de super *Articulis* ex Libelli visceribus petitis, nec non licitis & ad causam ipsam pertinentibus *Interrogatoriis* rite examinati 8. an Partes jam pro causa exigentia, *Allegationibus* ulterio citroque impofterum faciendis *renunciaverint*, atque ita, vel sua sponte, idque sive *eventualiter* sive *finaliter*, vel interpositi Judicis auctoritate sententiæ ferendæ locum fecerint, an nondum &c.

§. 12. Circa *Egressum* seu *Conclusionem in causâ*, cumque jam Partes concipiendæ publicandæque postmodum sententiæ, ut jam monui, rem omnem submiserunt, non solum an *Collatio*, sive (ut alibi eadem

eadem vocatur) *Irrotulatio Actorum*, præsentibus Partibus & ad hunc Actum specialiter citatis, præcesserit, attendat; Sed & diligenti seruatione secum habitâ expendat, an adhuc ulteriori Partium declaratione aut informatione indigeat. Etenim, cum nunquam *regulariter* Iudici in causa sit conclusum, caveat, ne tam inconsultâ nimisque præproperâ festinatione ad sententiam definitivam præcipitur, quin, si id necessum esse existimet, ulteriori Partium deductioni per Interlocutoriam locum faciat.

§. 13. Sic *Formalibus Processus* exeuissis, nec vitio in illis deprehenso, aut vero isto jam competentiremedio purgato, ad *Materialia* quoque illius, siue *causæ merita* advertat, intentius jam in ipsam *causæ, siue facti controversi speciem* inquirens: neque ipsius duntaxat particulam; sed omnes omnino partes, cum omnibus temporis, rerum, personarumque circumstantiis, quantâ id fieri potest curiositate, rimetur: nec enim unquam quis recte scivit, quod Jus, quæve Actio cuique competeret, nisi *facti* seu *casus controversi* penitissimam habuerit cognitionem.

§. 14. Inprimis verò ad talem cognitionem recte consequendam, præter alia, proderit, si Referend. exploret, *ad quam negotiorum classem* casus controversus redigi debeat; an nimirum quasi, vel verus sit contractus, & si talis, an bonæ fidei, an stricti Juris: an vero sit delictum vel quasi, quæque sit illa, quæ tali negotio primam dederit causam, an illa principalis, an incidens: & si ad illa talia casus referri nequeat, an tum ad rerum Dominia, siue quamcunque aliam nominatam aut innominatam Juris formam reduci possit: Et hoc quidquid est cognitionis, modo ex Libello Actoris, modo, idque oppido frequenter, ex omni Actorum parte petendum.

§. 15. Et quid itaque, si procedente *Actorum lectione* atque *examine*, causa siue factum controversum, vel propter varios, quos implicatos habet contractus, vel quascunque alias causas *multiplex* appareat? Si tale jam ante *litis contestationem* fuerit, ad principale negotium, primariamque Partium intentionem Referend. respiciat; si verò propter illa, quæ post *litem demum contestatam* incidenter supervenerint, tale extiterit, cum ejusmodi involuta varietas, neque libello contineatur, neque lis super illa fuerit contestata, *regulariter* attendi haud debet. Sitque adeo Referend. pro regula: quod omnia, quæ neque Libelli
2
decla-

declarationem aut adsertionem, neque listiconstitutionem respicientia, à Partibus in Actis inutiliter admixta fuerint, secure & legendo & referendo præterire possit.

§. 16. Sic recte naturâ *causæ controversæ* exploratâ, jam quâ *Actione* fuerit actum Referend. obseruet: nec hic tam *de nomine* Actionis, quam *quo jure* illa rei litigiosæ conveniat, sit sollicitus. Si enim aut nulla, aut factio controverso inconueniens Actio fuerit ab Actore proposita, etiam Parte non opponente, iplo Judicis officio, agens repellatur.

§. 17. Patescit autem Actio intentata, non solum ex rectè indagatâ *facti controversi* naturâ, sed & inprimis *ex Libelli conclusione*, quippe in qua totius Libelli anima adeo consistit, ut, licet *narratio* casus controversi inepte fuerit facta, si tamen aptè riteque illata conclusio, hæc Libellum sustineat: hæc sola enim omnia in Libello contenta ampliat, modificat atque restringit: & contrâ, si conclusio rectè non sit formata, neque Actionem ritè & concludenter illatam esse, & proinde agentem nulliter processisse, *ordinariè* certum est; nisi fortean huic vitio Actor clausulæ cujusdam (ut dici solet) salutaris adjectione præcaverit: per hanc enim omne remedium competens, & ex narratis resultans, deduxisse in Judicium confetur, licet id directè non fecerit.

§. 18. Sed quia interdum *causæ controversæ* ita se habere solent, ut plures pro illa Actiones comperant, Referend. illam potissimum ex omnibus, quæ Parti utilior, quæque ex narratis aptius colligi possit, eligat: istam enim *in dubio* Pars proposuisse videtur. Perinde, ut illam quoque tantum actionem, quam ineunte Processu, Actor in Libello proposuit, & super quâ lis contestata est attendere debet: neglectis omnibus illis, quæ aut prius Actionis genus mutare, aut novum prorsus inducere voluerunt. Nec enim Agenti ab una Actione ad aliam temere transilire concessum est: sed istâ viâ, quâ cepit, ad finem usque litis incedere tenetur nisi, refusis antè Adversario retardati processus expensis, novo planè Judicio procedere idem maluerit.

§. 19. Deprehento jam certo *Actionis genere*, quænam *Essentialia* ipsius sint *requisita* Referend. scrutetur: & an illa simul cum omni reliquâ Actoris intentione, per totum Processum, sive Legibus sive
Ratio

Rationibus (ubi nimirum controversia de casu Juris, aut ubi de facto) sive propriâ Confessione, sive per Testes admissibiles, iuratos atq; rite examinatos, sive denique per Instrumenta, aliosve modos, vel plenè, vel semiplenè probata inveniuntur, solicite inquirat: neutrum enim si appareat, Referend. vix Rei defensionem, nisi majoris certitudinis gratia, examinare, sed ipsum, etiamsi nil quidquam præstiterit, absolvere tenetur. Quamquam & quædam intentatæ Actionis requisita ita comparata sint, ut, licet directè ab Actore probata non fuerint, ex Juris tamen præsumptione, quæ regulariter ab onere probandi relevat, tamdiu probata censeantur, donec à Reo contrarium adstruatur: id quod omne Referend. dextræ dijudicationi subiectum esto.

§. 20. Tandem Actoris intentione factisque pro illa probationibus, accuratè pensatis, non minori quoque curâ in Rei Exceptionem, aliamve ipsius Defensionem inquirat. Etenim si illius Exceptio jure erit fundata, riteque quam objecit Actori, Defensio probata, non obstante Actoris probatione, Reus erit absolvendus: nec enim ex Actoris magis, quam Rei persona in istiusmodi casibus, jus ferè omne metimur. Benè tamen hîc Referend. noceat, an Reus, æquè ac Actor, suam intentionem legitime probaverit. Nam si probationibus vicerit Actor, hujus erunt favorabiliores partes, quam Rei; Si verò utrinque Probationes adductæ fuerint æquales, Reus benignius experietur Judicium ac Actor. Sed de hoc argumento, & quomodo in omni Probationum Reprobationumque negotio, rectè tum Partibus instituendo, tum Judicantibus examinando, procedendum, integra extant Dd. Volumina, mihi hîc non exscribenda.

§. 21. Et ita quidem, tam Civilium, quam Criminalium causarum Acta legi atque examinari debent: nisi quod in Criminalibus quædam, licet pauca, singularia adhuc veniant notanda, quæ diligens processus criminalis manifestabit evolutio: sic ex, gr. in Libello criminali singulare est, quod per solam facti rectè institutam narrationem, etiam absque conclusione sustineatur. Sic in Processu Criminali Inquisitorio, nullâ solenniter facta requiritur litis contestatio, sed sufficit qualiscumque ad Articulos Inquisitionales responsio, perinde ut in causis summariis regulariter omnibus.

§. 22. Sic porro quoque, licet in omnibus promiscuè causis probationes evidentes esse debeant, in *Criminalibus* tamen easdem luce meridianâ clariores esse oportet. Sic quoque in illis, præprimis ad *Corpus delicti*, singulasque ejus, etiam minimas circumstantias, citèque super illis factam *Obductionem* Germ. die *Besichtigung* / nec non, delinquentium *Confrontationem*, *Confessionem* sive *spontaneam*, sive *per torturam expressam*, eamque vel constantem, vel variantem, est respiciendum: plura hîc quidem addenda, sed manum de tabula!

§. 23. Quamquam jam *quoad Lectionem*, sacis & super Referend. instructum putarem: ne quid tamen prætermittam *de Tempore & Loco Acta* legendi, paucula subjicio. Scilicet, omne Tempus lectioni Actorum commodum esse arbitror, quo animus legentis neque adfectuum perturbatione, neque corporis imbecillitate, aliâve ad res agendas ineptitudine præpeditus, quam maximè excitatus existit. *Durantibus* quidem *Foris & de Nobis* quidam Dd. Acta rectè legi negant: verum tales hîc obices liberrimo Referend. arbitrio poni nolo.

§. 24. Sed quænam *Acta priori*, præ reliquis, tempore, Referend. legenda? illa *regulariter*, quæ ipsi post *Conclusionem in causâ* priori loco ad Referendum sunt tradita, nisi forsan Acta talium sint causarum, quæ aut ipso jure *summarie*, aut *specialiter*, quoad processum maturationem *privilegiatæ*, aut denique tales, in quibus periculum atque metus circa omnem versantur moram: sed cum singula hæc, ob infinitam rerum causarumve varietatem, certis includi nequeant regulis, judicio sive Referend. sive *istius*, qui Acta ipsi ad referend. tradidit, relicta sunt.

§. 25. Quod *Locum* legendi Acta concernit, optimum illum esse puto, qui quam maximè a strepitu hominum, imò, & in ipsis Referend. adibus, a frequentiori Domesticorum conversatione remotus: nec enim uxori, nec liberis, nec ulli ex Familiâ alii, ne dum extraneo constare debet, quod Acta referendi gratiâ secum habeat, ne hoc secreto ad Partes emanante, vis Justitiæ ab illis elidatur.

§. 26. Quamvis nunc autem Referend. si secundum præscriptos aut alios etiam, quos sua cuilibet dexteritas suggerit, modos, Acta curiosè perlegendo examinaverit, nullo jam negotio, si aliquid dumtaxat salis habeat, ex ACTIS promiscuè omnibus REFERRE possit, quippe cum idem ferè Ordo, quem in legendo præscripsi, in referendo quoque

que veniat observandus, seorsim tamen, sed breviter, *referendi quoque modum* subnotabo.

§. 27. Scilicet primam ipsius circa *Relationem*, tam civilium quam criminalium Actorum curam esse oportet, ut *facti* leu *causæ controversæ speciem*, recensitis singulis quæ Acta produunt circumstantiis, repetitâ itidem primâ, quatenus ex Actis illa patefcit, ipsius causâ atque origine, breviter quidem, sed tamen dilucide enarret, unâque competentem *pro tali casu* Actionem, simul cum suis requisitis, exponat.

§. 28. Tum primò omnium ad *Formalia processus* se convertens, siquid, siue circa *preparatoria litis*, siue circa ipsum *Processum*, siue deniq; *conclusionem in causâ*, peccatum fuerit, proferat. Mox ad ejusdem *Materialia* siue *merita causæ* reversus, quibus modis, siue Legibus, siue rationibus, siue aliis per Testium Instrumentorumque fidem, rectè peractis Probationibus &c. Partes suas intentiones utrinque adstruxerint, candidè referat: sequestratis per omnem *Relationem*, cunctis illis, quæ vel Interlocutoriis jam decisa (modo ne causæ continentia aliud suadeat) vel à Partibus, ipsarumve Patronis nihil prorsus ad causam, nisi ad eandem colorandam, Judicemque dubium reddendum facientia, callide solent admisceri.

§. 29. Sicut andem gravissima officii, quod Referend. sustinet, pars prodit, quæ in SENTENTIA rectè CONCIPienda atque in Judicio unâ cum rationibus dubitandi, ac decidendi, proferendâ versatur. Ponderatis itaque secundum jam præfinitos tramites singulis, nullam aliam Referend. Sententiam concipiat, quam quæ secundum conscientiam, ex Actis atque Probatis, nec non Legibus, siue singularibus, siue communibus, ipsarumque in foro contradictorio dictatis præjudiciis, statutis atque moribus cujuscunque loci, & si illa omnia deficiunt, receptiorum Dd. adfertis probe instructam, sit conformata. Et hoc quidem ita generaliter.

§. 31. *Specialius* verò, & siue *in jure*, siue *in facto* causâ controversa ventiletur, Referend. attendat, an illa *Lege aliquâ decisa sit, aut non decisa*. *Priori casu*, iterum advertat, an decisio causæ legitime clare sit expressa, ut nec plus, nec minus sit in lege, quam in causâ: an vero lex ad causam ita se habeat, ut longe vel plus, vel minus sit in causâ, quam in lege, adeo, ut si tali causâ legis decisio esset applicanda, ista foret iniquissima. *Posteriori casu*, & ubi causâ decisa non est, tunc observe, an illa

legibus plane sit incognita, an similes isti alix in illis appareant. *De singulis singulariter.*

§. 32. Si itaque causa lege decisa extat, illaque lex causæ applicata, æqualiter ipsi respondeat, ita, ut nec plus nec minus sit in causâ, quam in lege, licet ista dura videatur, nihilominus tamen Referend. secundum ipsam, non tam *rigorem* i. e. in humanam ex cortice verborum interpretationem, quam *æquitatem* i. e. vim ac potestatem menti Legislatoris congruam secutus, causam omnem intrepidè decidat omni illâ superstitiosâ, quæque ex affectatâ quâdam, & in Referend. omnibus modis damandâ opinionum singularitate existit, scrupulosâ mentis conscientiâ sive (rectius ita dixeris) phantasiâ posthabitâ. Sane non decisoria, sed disceptatoria, & proinde vere frustratoria nostra erunt Judicia, si pro illâ, quam sibi quisq; fortè imaginatur conscientia, de legum, latarum æquitate *disputare*, non verò juxta illas *judicare* placeat.

§. 35. At, si post legis ad causam applicationem, plus, aut minus in causâ, quam in lege esse, adeoque decisionem ipsius hoc in casu iniquissimam fore deprehendat, tunc examinatis accuratè circumstantiis, indagatâque sollicitè legis mente, an scilicet illa vel ampliacionem, vel restrictionem admittat, factâ quoque aliarum Legum collatione, pro suâ religione Referend. præprimis *sive de facto* controversia, ex æquitate vel *molliat* duritiem legis, vel ipsius *favorem* extendat. Quod si verò neque hac ratione, nec sibi, nec illis, quibus suam exponit sententiam satisfaciat, vel secundum vulgarem Praxin, ad certam aliquod Dd. Collegium, vel superius Judicium, aut si hoc quoque deficiat, sive ad Majestatem, sive ad illum, qui istam repræsentat, pro interpretatione legis, causæque decisione, res omnis erit *referenda*.

§. 34. Qualem ad Majestatem institutam Relationem, contra quorundam sententiam, qui inter controversias *Juris* atque *facti*, hujusque iterum vel leviores, vel graviores quæstiones haut distinguentes, illam Jure novissimo per Justinianum plane sublatam contendunt, inprimis tunc habere locum existimo, si proposita causâ nullis omnino sit definita legibus ipsisque prorsus incognita: modo ne ea usque adeò levicula existat, ut per se Judicis arbitrio illius decisionem relictam esse appareat. Tunc enim, vel Jurisdictione, vel Interpretatione defectum legum supplere, causamque cum suis collegis Referend. decidere debet. Et hoc multo magis verum in causis etiam gravioribus, quæ licet legibus expresse

preſſe deciſion non ſint, iſſis tamen penitus haud ſint incognitæ, ſed in illis ſibi quasdam inveniunt ſimiles. Omnino tamen hic Referend. obſervandum, ut in ejuſmodi caſibus, de quibus ſcriptæ leges haud extant, adeoque, in quibus Legis extenſio ab uno caſu ad alium protenditur, magis æquitatem, quam juris apices ſequatur.

§. 35. Et licet hac ratione, principaliter ſecundum leges & conſcientiam ex illis informatam, ſententia concipienda videatur: Interim tamen non minus ſubinde ad Acta & Probata, in primis in controverſiis *ſuper factis* motis, reſpicere, & ſententiam juxta illa, aut ampliare, aut reſtringere Referend. debet. Sicuti enim iſta omnem *facti ſpeciem*, quæ decidenda venit, verè & propriè conſtituunt atque declarant, ita & apprime ſimul ad illa, tam quoad *materialia*, quam *formalia* circa ſententionandum reſpectat, nequid quod dubiam torquere poſſit conſcientiam, ſibi relinquat.

§. 36. Quod verò *Præjudicia* in foro controverſo dictata, *Auctoritatemq; receptorum Dd.* in ſententiis concipiendis etiam Referend. ubi leges deſiciunt, ſequi poſſe, ſupra dixerim, id ſobriè intellectum volo. Nam, quoad *præjudicia*, non ſolum, minimà quoque circumſtantià non obſervatà, interdum etiam *Rotam*, quod dici ſuevit, *rotare* videmus: ſed & ipſe Juſtinianus graviter monet. *neminem Judicem, neque conſultationes, neque ſententias cujuſcunq; etiam maximi Magiſtratus, quas male judicatas eſſe putaverit, ſed veritatem & legum & Juſtitie, quemlibet ſequi debere, nec enim, ſi quid non benè dirimatur, etiam in aliorum Judicium vitium extendi oportere, cum non exemplis, ſed legibus ſit Judicandum.* Quod verò *receptorum Dd.* auctoritatem attinet, cum illi ut plurimum, ſe invicem, ut grus gruem, ſequi ſoleant, Referend. attendat, non quot numero dicant, ſed quibus rationibus. Facta melius probantur per plures, non Jura; & ſæpe deterioris cujuſdam Doct. ſententia, multas & majores, pondere rationes ſuperavit, ut cordatè monet iterum Juſtinianus.

§. 37. Ipſa porro *Sententia*, quantum id cauſæ ratio permittit, ſuccinctà conſtet brevitate: ſed tamen verbis claris atque perſpicuis. Certe quoque ſit, vel Condemnatoria, vel Abſolutoria, licet talia verba in ipſa ſimpliciter haud requirantur, ſed æquipollentia ſufficiant. Eadem *regulariter* conformis eſto libello, licet id eodem ſemper modo, in omnibus promiſcue cauſis ſervari nequeat; ut ecce, qui hodie ex capite Injuriarum, alteriusve malitatis ſibi illatæ litigant, tales injurias atq; damna immodicà æſtimare ſolent ſummà, ut modicam ferant: adeoque hic non

tam.

tam quid a Partibus petitur, quam quid publica utilitas, vel ipsa, circa
causæ circumstantias conditionemque læti & lædenti, æquitas permit-
tit, Referend, attendere debet.

§. 38. Non minus autem de *causâ principali* rectè per sententiam de-
cidendâ Referend, sollicitus esse debet: quàm quoque de *Expensis*, sive ob
processus retardationem Parti innocenti, sive ob *causæ victoriam* Parti vin-
centi, præviâ ipsarum taxatione, præstitoque desuper vincentis Juramento
to, vel adjudicandis, vel inter Partes, gravibus arbitrioque Judicantium
relictis rationibus, mutuò compenlandis: nec enim hæc certis includi
possunt regulis; consulantur tamen Dd, Practici, hanc Expensarum sive
adjudicationem, sive compensationem ubertim tractantes, Interim hoc
saltem non possum non monere, mihi illum circa Expensarum taxatio-
nem atque adjudicationem alicubi observatum perplacere modum, quo
ad evitandam vel juramentorum, vel etiam perjuriarum frequentiam,
aut facilitatem, consignatas a Parte vincente expensas, pro suo arbitrio,
ex bono & æquo, Judex aut Referend, ita taxat, prout ab istâ illas, vel re-
ipâ erogatas, vel debite erogandas fuisse existimet: hoc fine, ut Pars vi-
cta vincenti, etiam absque Juramento, ita judicialiter taxatas expensas
refundere per sententiam condemnatur.

§. 39. Et hunc tam Referend, quam *sententias concipiendi* modum tum
circa *civilium*, tum *criminalium* causarum Acta Referend, rectè obser-
vabit, nisi quod circa causas criminales, secundum propriam singula-
remque interdum in iis procedendi rationem, pro cujusvis dexteritate,
quædam fuerint varianda. Sic verbi causa, circa sententionandum in *cri-
minali*, semper Referend, & circumspectior & propensior ad moderatam
lenitatem, quam morosam asperitatem esse debet, quippe cum longe
consultius sit, tam in externo Politicæ, quam in interno Conscientiæ foro,
misericordiæ, quam crudelitatis reddere rationem: sic quoque, qui ex of-
ficio publicè de mandato, atque criminaliter convenerint, & in causa
succubuerint, in expensas Parti vincenti, modo abfuerit calumnia, non
condemnantur &c. verum plura ejusmodi singularia, licet lubentia ipsa
lubentior vellem, hic acervare haud possum.

TITULUS IV.

Quænam Referend, in specie, circa Actorum civi-
lium pariter & criminalium, ab inferiori, ad superiorem
Instantiam.

Instantiam per Appellationem devolutorum, imò & in hac ipsa de novo ventilatorum, Lectionem, relationem, sententiaq; inferioris Instantiæ, vel reformationem, vel approbationem sint observanda.

§. 1. Si Referend. circa *Acta primæ Instantiæ* rectè possit suo munere fungi vix erit, quin idem circa *Acta secundæ ulteriorve Instantiæ* facere possit. Par enim fere ordo in quâlibet promiscuè Instantiâ observandus est.

§. 2. Nam quoad *Lectionem Actorum in superiori Instantiâ*, concedo quidem Referend. non solum, ut à Sententiâ inferioris Instantiæ (quippe cum ad illam per omnem deinde Lectionem, Relationem Sententiæque ipsius vel reformationem, vel approbationem sit respiciendum) sed & ut ab illâ Actorum parte lectionis initium faciat, quæ *formalia ritè introducenda atq; prosequenda appellati-
onis* continet, ut scilicet cognoscat, an superioris Instantiæ, ad quam provocatum, Jurisdictio sit fundata, nec ne: Verum, ubi ista rectè se habere adverterit, tum non minus, ac in primâ Instantiâ, Acta à capite ad calcem evolvenda, secundum istum ordinem, quem antè notavi, examinanda, & *Relatio* ex illis ritè instituenda. Nisi forsan ex his quædam ita se habeant, ut jam tum vel per Partium conventiones compositæ, vel per Judicis inferioris Instantiæ Sententias fuerint decisa. Sicuti enim illa tantâ cum curâ, nisi connexio causæ aliud exigit, perlegere non tenetur, ac reliqua, circa quæ Pars Appellans se gravatam esse contendit, ita quoque ad eadem exactè referenda præcise obligatus haud est: sed sufficit obiter monuisse, talia quidem puncta inter partes olim fuisse controversa, sed jam esse sopita.

§. 3. Et ita quidem circa lectionem ac Relationem Actorum, quæ tam in *Civilibus*, quàm *Criminalibus causis* ab inferiori Instantiâ ad superiorem per appellationem devoluta sunt, sese gerat Referend. Circa illa verò, quæ de novo in superiori Instantiâ nunc demum sunt disceptata, non minus ac circa Acta inferioris Instant. primò quidem ad *Judicantium*, post ad *Litigantium* personas ipsarumque *legitimationem*, tum denique ad *formalia & materialia processus appellativi*, sive illa ipsius *preparatoria*, sive *progressum*, sive denique *conclusionem* concernunt, proque diversis Curiis diversimodè peraguntur, tum legendo, tum referendo, curiosè attendar.

§. 4. In primis Referend. curæ sint *gravamina Partis provocantis*, adeoq; juxta jam ante traditam legum, rationum, probationumque, sive jam tum in inferiori, sive, *idque potissimum*, in superiori Instantiâ nunc demum de novo productarum applicationem ad ista, diligenti examine scrutetur, quatenus propter talia

C

gravamina

libuax & ausu & Exaudi

gravamina, inferioris Instantiæ sententia, vel ex toto, vel ex parte aut reformanda sit, aut approbanda. Etenim, *si nihil quidquam novi* in superiori Instantia prolatum: sed eadem tantum ipsa, quæ jam ante in inferiori Instantia inter partes controversa ac sopita fuerint, protrahendæ litis, ut plurimum, causâ, resuscitata videat, & inter legendum & referendum impune hæc negligere potest.

§. 5. Apprimè autem Referend. circa sententionandum in superiori Instantiâ caveat, ne inferioris Instantiæ sententiis, quæ jam vires rei Judicatæ complexæ sint, contrarietur: sed illam saltem, à quâ appellatio interposita, prout causæ iustitiæve id ratio permittit, vel ex toto, vel ex parte, vel approbet, vel reformet: expensarum quoque, quatenus illæ circa *processum appellatum* factæ, habita ratione: ita quidem, ut si appellatus causa cadat, expensæ sint compensandæ: Si autem appellatus obtineat, & appellans succumbat, aut si appellans appellationem contumaciter deferat, indistinctè si-ve Victori, si-ve parti appellatæ, non contumaci, omnes veniant expensæ adjudicandæ &c.

§. 6. Tandem Coronidis loco querere lubet, si forsan alterutra litigantium pars, nec appellationis, nec cuiuscumq; alterius juris beneficium sibi superesse videat, enormiter tamen per sententiam se læsam existimans, *ad Dei Tribunal appellaret, an Gottes Gericht oder ins Thal Josaphat provocierte*; an tunc A^lta de novo relegendæ sint ac referendæ? Planè cum quidam Dd. ejusmodi appellationem subtilem esse superstitionem, ipsamque arbitrariâ p^onâ dignam contendant, quid ad hanc questionem reponi possit, cuilibet est obvium.

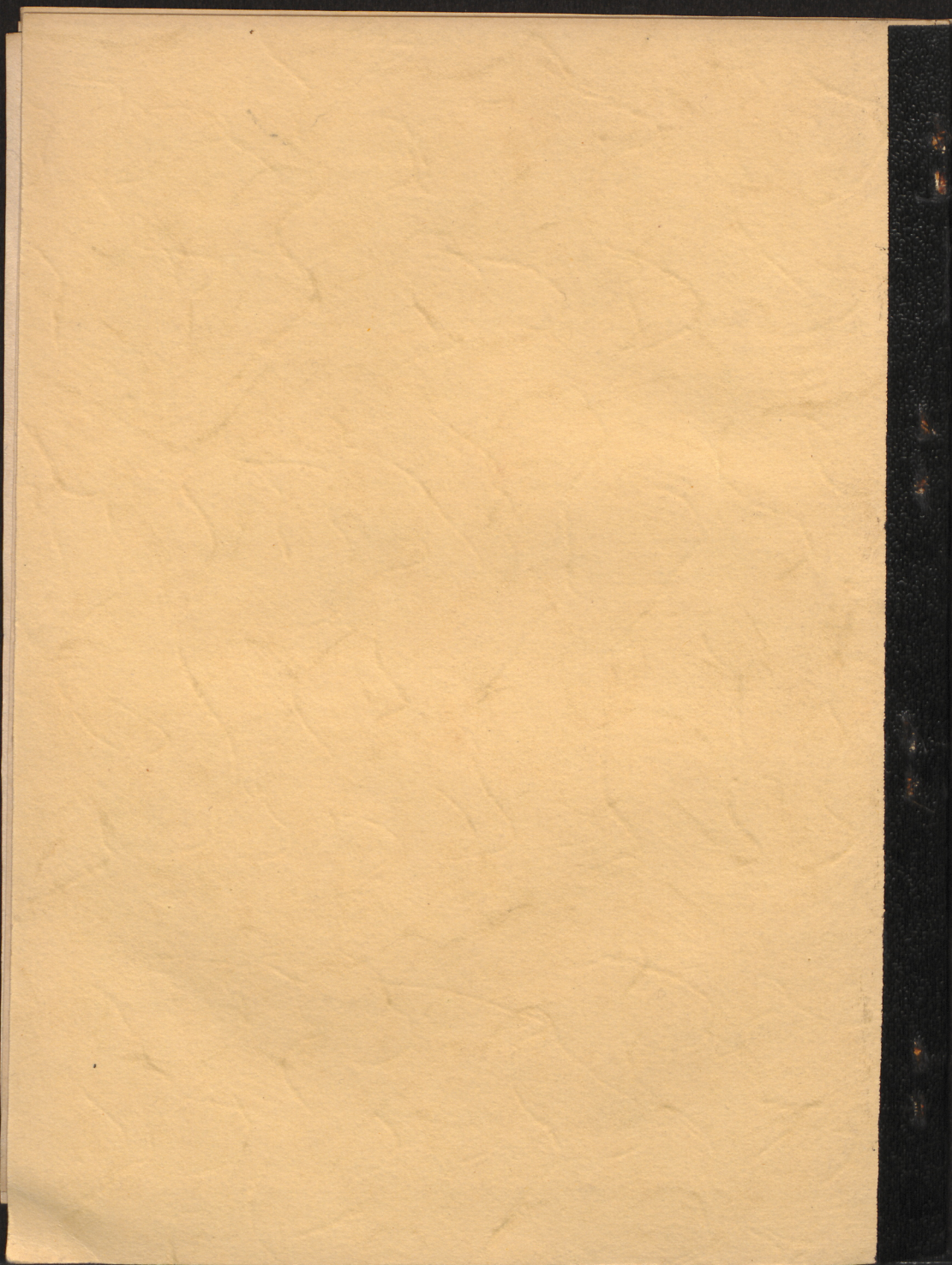
§. 7. Ego tamen omnino hic distinguendum puto: Nimirum, si Referend. aut Judex nullum penitus dubium de sententiæ causæque controversæ, æquitatè, secum deprehendat, talis provocatio planè ab ipso conremnenda, neque nova Actorum relatio instituenda, sed sententia si-ve in *Civilibus*, si-ve *Criminalibus*, per Executionem masculè in effectum ipsum deducenda. *Iusto enim Iudici premium à Deo, cuius vice fungitur, non supplicium est expectandum.* Si verò ejusmodi provocatione factâ Judex aut Referend. aliquam sentit animi perturbationem, adeoque dubius reddatur per istam circa illa, quæ ad sententiam ferendam ipsum commoverunt: vel etiam, si non usque adeò certa sit iustitia sententiæ, quin adhuc probabilis contrarii metus supersit, tum, inprimis si causâ sit *Criminalis*, nova Actorum lectione ac relatione omnino opus esse existimo, ad hoc, ut diligentius iterum omnia momenta & quæcumque ad veri indagationem pertinent, examinentur, quò vel retrahatur prior sententia, vel maturiore consilio confirmetur. Nec enim Iudex aut Referend. in re tanti momenti nimis circumspèctè procedere potest, *quippe qui non hominis sed Dei iudicium administrat.*

Sed hæc nunc quidem in præsens, tum pro Amplissimæ Facultatis, tum meo quoque propositi Staturo sufficiunt. Quæ desunt (illa autem benè multa esse, non diffiteor) limatori cura aliquando suffecturum me, sponte recipio, si ille, qui solus ac unus potest, viram ac vires sufficiet Deus Ter Opt. Maximus.

Cui Triuni Deo, ex hac animi mente, eâ quâ possum, sincerâ penitissimè peccatoris devotione, pro illo, quo hætenus studia mea faustissimè secundavit, Numine summas refundi grates: Ipsumque calidissimis exposco votis, ut & impofterum, coelesti ejusdem Naminis gratiâ conatibus meis semper favere, eosque sibi in Gloriam, mihi atque proximo in hujus & æterni salutis

ævi salutem cedere velit!

Audi Ter Optimè Maximè Deus, & Exaudi!

Rationibus (ubi nimirum controversia
sive propria Confessione, sive per Testes
examinatos, sive denique per Instrumenta
vel semiplene probata inveniantur, solliciti
pareat, Referend. vix Rei defensionem, non
examinare, sed ipsum, etiamsi nil quid qua-
tur. Quamquam & quædam intentata Ad-
sint, ut, licet directè ab Actore probata no-
sumptione, quæ *regulariter* ab onere prob-
cententur, donec à Reo contrarium ad-
rend. dextræ dijudicationi subiectum est.

§. 20. Tandem Actoris intentione
nibus, accuratè pensitatis, non minori quàm
aliamve ipsius Defensionem inquirat. Etenim
fundata, riteque quam objecit Actori, De-
Actoris probatione, Reus erit absolvendus
quam Rei persona in istiusmodi casibus, j-
tamen hîc Referend. noveret, an Reus, æquè
legitime probaverit. Nam si probationibus
favorabiles partes, quam Rei; Si vero
etæ fuerint æquales, Reus benignius expe-
de hoc argumento, & quomodo in omni
numque negotio, rectè tum Partibus insti-
aminando, procedendum, integra extant
exscribenda.

§. 21. Et ita quidem, tam *Civilium*,
Acta legi atque examinari debent: nisi que
licet pauca, *singularia* adhuc veniant nota
criminalis manifestabit evolutio: sic ex. gr.
est. quod per solam facti rectè institutam
conclusionem sustineatur. Sic in Processu
solenniter facta requiritur litis contestatio,
Articulos Inquisitionales responsio, perinde
lariter omnibus.

B 2

the scale towards document

ut ubi *de facto*
uratos atq; rite
os, *vel plene*,
um enim si ap-
titudinis gratia,
absolvere tene-
ita comparata
ris tamen præ-
amdiu probata
od omne Refe-

illa probatio.
ei *Exceptionem*,
ceptio jure erit
non obstante
Actoris magis,
netimur. Bene
n intentionem
or, hujus erunt
ationes addu-
ac Actor. Sed
Reprobatio-
dicantibus ex-
mihi hîc non

um caussarum
bus quædam,
gens processus
inali singulare
etiam absque
istorio, nulla
discumque ad
mmariis regu-

§. 22. Sic